

Әскери Көшесі
БОЕВОЕ ЗНАМЯ
КАЗАКСТАН САРБАЗЫ
ВОЙСКА КАЗАХСТАНА

АРНАЙЫ ОПЕРАЦИЯЛАР КҮШТЕРІНІҢ ӘСКЕРИ БӨЛІМІНЕ ЖАУЫНГЕРЛІК ТУ ТАБЫСТАЛДЫ

Шымкент гарнизонында Қорғаныс ведомствосының басшысы генерал-полковник Руслан Жақсылықов Арнайы операциялар күштерінің бөлімшесіне барып, жауынгерлердің мызғамас рухының символы – монументтің ашылуына қатысты.

Тұғырға бас қаруы сай арнайы жасақ жауынгері қонған. Оның қолында қуат-күшін, еркіндік пен жарқын болашаққа деген ұмтылысын бейнелейтін қанаттары жайылған күдіретті қыран бүркіт. Ескерткіштің тұғырына «Біздің күшіміз – бірлікте» ұраны жазылған.

Саптық плацта Жауынгерлік туды табыстауға арналған салтанатты рәсім өтті. Оны Қорғаныс министрінің қолынан 36814 әскери бөлімінің командирі полковник Ұлықбек Сақ қабылдады.

– Бұл әскери жадгер өткен, қазіргі және болашақ жауынгерлердің ар-намысын, абыройын, даңқы мен жауынгерлік дәстүрлерін бейнелейді. Бүгін сіздердің бөлімнің жауынгерлік қызметінің жаңа беті басталды. Ата-бабаларымыздың өсиетіне адал болып, Арнайы операциялар күштерінің жауынгері атағын мақтанышпен алып жүріңіздер, – деді министр.

Жауынгерлік туды тапсыру рәсімі бөлімнің басқару органының

жаңа модульдік ғимаратының ашылуына жалғасты. Генерал-полковник Руслан Жақсылықов штабтың орналасуы үшін жасалған жағдайды тексеріп, жаңартылған тұрғын үй қорымен танысты.

Ведомство басшысы тактикалық қалашықта және арнайы жасақтардың практикалық сабақтары өтетін оқу-жаттығу кешенінде болды. Әскери қызметшілер ғимаратты тазарту, автокөлікке, автобуска шабуыл жасау, сауытты машинамен «жаралыларды» эвакуациялау секілді іс-қимылдарды көрсетті. Сондай-ақ, әуе-дәстүрлік дайындық элементтері көрсетіліп, жұмылдыру резервіне сабақ өтті.

Психологиялық кедергілерді еңсеру барысында офицерлер көрінуі шектеулі және күрт өзгертін жағдайда жедел шешімдер қабылдады.

Бөлімнің әскери қызметшілерін жауынгерлік даярлау шарттарын зерделеген Қорғаныс министрі мемлекеттің мүдделерін

қорғау мен оның қорғаныс қабілетін қамтамасыз ету жөніндегі неғұрлым күрделі тапсырмаларды орындауға арналған бөлімшенің жауынгерлік әлеуетін арттыруды тапсырды.

АЛМАТЫДА ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНЫҢ БАТЫРЛАРЫН ЕСКЕ АЛДЫ

28 гвардиялық-панфиловшылар саябағында Жеңіс жолында өз өмірін қиған батырларды еске алу үшін салтанатты гүл шоқтары қойылды.

Іс-шараға Қорғаныс министрлігінің басшылығы, Алматы гарнизонының әскери қызметшілері, курсанттар, "Жас сарбаз" әскери-патриоттық қозғалысының тәрбиеленушілері, Қарулы күштердің ардагерлері қатысты.

Салтанатты рәсім Ту тобы, құрметті қарауыл және әскери оркестрдің сүйемелдеуімен өтті. Жиналғандар қаза тапқан жауынгерлерді бір минут үнсіздікпен еске алды.

Қорғаныс министрінің тәрбие және идеологиялық жұмыс жөніндегі орынбасары генерал-майор Шайх-Хасан Жазықбаев өз сөзінде әскери дәстүрлерді сақтаудың және өз өмірі үшін бейбітшілікті қорғағандарды еске алудың маңыздылығын атап өтті.

– Біз батырларымыздың ерлігін құрметтейміз және олар туралы естеліктерді болашақ ұрпаққа жеткізуге міндеттіміз. Біздің міндетіміз – ардагерлерді олардың еңбегі мен адалдығы үшін қамқорлық пен ризашылықпен қолдау, – деді ол.

Батырлардың ерлігін құрметтеу үшін әскери оркестрдің алаңдағы шеруі кезінде Мәңгілік алаудың алдында әскери ЖОО-ның офицер-тәрбиешілері, курсанттары, "Жас ұлан" республикалық мектебінің және "Жас сарбаз" қозғалысының тәрбиеленушілері сап түзеп жүріп өтті.

Сол күні Қорғаныс министрінің орынбасары генерал-майор Шайх-Хасан Жазықбаев Ұлы Отан соғысының ардагері Федор Прохорович Блиновқа барды. Ол майдангерге өзінің әскери еңбегі үшін ризашылығын білдіріп, оған Қорғаныс министрі ге-

нерал-полковник Руслан Жақсылықовтың атынан құттықтау хат табыс етті.

Был 10 қаңтарда Федор Прохорович 101 жасқа толды. Ол Шығыс Қазақстан облысы, Зырян ауданы, Александровка ауылында дүниеге келген. Соғыс кезінде байланысшы болып қызмет етті. Беларусь, Украина, Польша және Чехословакияны азат ету үшін шайқастарға қатысты. Жеңісті Германияда қарсы алды.

Ол I және II дәрежелі Отан соғысы орденімен, "Ерлігі үшін", "Германияны жеңгені үшін" медальдарымен және басқа да наградалармен марапатталды.

Бүгінде Федор Прохорович қызымен бірге тұрады. Ол – бес баласы, 55 немересі және бірнеше шөбересі бар үлкен отбасының басшысы.

Айта кету керек, бүгінгі таңда Алматы қаласында Ұлы Отан соғысының 25 қатысушысы ғана тұрады. Олардың әрқайсысы Қарулы күштердің әскери қызметшілері мен жоғары оқу орындары курсанттарының назары мен қамқорлығында.

Жеңістің 80 жылдығына арналған естелік акциялар мен іс-шаралар еліміз бойынша жалғасуда. Ұрпақтарды біріктіріп, Ұлы Отан соғысының батырларын еске алады.

ӘЗКЕТІ МӘСЕЛЕ
ЦИФРЛАНДЫРУ –
ЗАМАН ТАЛАБЫ

3 - бетте

ВОЕННАЯ НАУКА
ДВИГАТЕЛИ
ВОЕННОЙ НАУКИ

Стр. 4

ЗАМАНАУИ
ҰШҚЫШСЫЗ ҰШУ
АППАРАТТАРЫ

5 - бетте

ВСТРЕЧА С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ IT-КОМПАНИЙ

Заместитель министра обороны Дархан Ахмедиев обсудил с менеджерами IT-компаний вопросы цифровой трансформации Вооруженных Сил.

В заинтересованном разговоре приняли участие не только инженеры, делегированные различными IT-сообществами, но и представители департаментов информационных технологий, связи, защиты государственных секретов, развития и применения беспилотных авиасистем Министерства обороны.

– Мы решили не нарушать традицию, поделиться с вами планами на следующий год, чтобы IT-компании были готовы подключиться к реализации наших проектов, – сказал замминистра.

Представители оборонного ведомства сообщили собравшимся о планах и порядке реализации IT-проектов Министерства обороны на 2025 год.

Приоритетным направлением цифровизации оборонного ведомства в 2025 году замминистра обороны Дархан Ахмедиев назвал автоматизацию систем управления (АСУ) войсками. Намечено развитие АСУ Сил воздушной обороны, ее создание

и внедрение в Военно-морских силах и Сухопутных войсках.

Для оснащения командных пунктов видов Вооруженных Сил, родов войск и воинских частей будет создаваться информационно-коммуникационная инфраструктура.

Решение этих вопросов предполагает развитие информационных систем, техническое обслуживание и сопровождение информационно-коммуникационной инфраструктуры командных пунктов видов Вооруженных Сил, родов войск и воинских частей. Будет осуществляться строительство и оснащение мобильных центров обработки данных, приобретаться вычислительная и периферийная техника.

Таким образом, оборонное ведомство готово стимулировать представителей отрасли, занимающихся разработкой и внедрением IT-решений, а отечественные фирмы, как показало обсуждение, могут поделиться своими наработками по созданию новых программных продуктов.

ИННОВАЦИИ ДЛЯ ОБОРОНЫ

С 2022 года в Казахстане активно развивается инициативная платформа Defense Tech, направленная на внедрение инноваций в сфере обороны и безопасности. Этот институт, созданный при поддержке Министерства обороны, стал важным мостом между научным сообществом, технологическими стартапами и оборонным комплексом страны.

Целью деятельности Defense Tech АО «Казахстан ГИС Центр» является поиск, разработка и внедрение передовых технологий в сфере обороны и безопасности посредством развития коллаборации и объединение усилий между научным и инновационным стартап-сообществом и оборонным комплексом Республики Казахстан.

На международной арене уже существуют успешные аналоги таких инициатив, которые зарекомендовали себя как эффективные инструменты развития оборонного потенциала. В США, Великобритании, Израиле и Южной Корее подобные центры играют ключевую роль в интеграции инновационных решений в военную сферу. Эти институты способствуют ускоренному внедрению новых технологий, укрепляют взаимодействие между государственными структурами, научными учреждениями и частным сектором, а также обеспечивают конкурентоспособность национальных оборонных комплексов на глобальном рынке. Казахстанский Defense Tech стремится перенять лучшие международные практики, адаптируя их под уникальные особенности национальной оборонной системы, что открывает новые перспективы для технологического развития и укрепления позиций страны в области безопасности.

Defense Tech уже провел значимые мероприятия, включая конкурсы DefenseTech Hackathon и Defense Tech Battle. В рамках этих событий казахстанские компании представили свои передовые разработки, а победители получили финансовую поддержку и возможность реализации проектов с профильными организациями. Примером успешного взаимодействия стало открытие офиса Defense Tech на базе Astana Hub в августе 2023 года, где были представлены перспективные проекты и организованы панельные сессии по вопросам развития беспилотных летательных аппаратов и цифровизации оборонной техники.

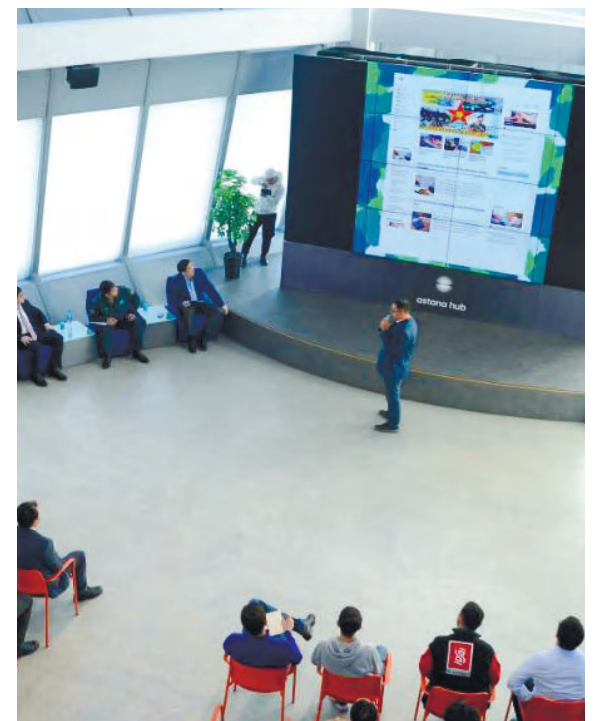
Центр по развитию инноваций Defense Tech нацелен на создание целостной экосистемы поддержки инноваций. Среди его ключевых задач – поиск и отбор перспективных проектов, поддержка стартапов, организация хакатонов, челленджей и рабочих групп. Большое внимание уделяется популяризации

инноваций через участие в выставках, таких как Digital Bridge и Almaty Digital, а также проведению круглых столов и семинаров.

Defense Tech активно продвигает международное сотрудничество, организует встречи с зарубежными партнерами, чтобы обмениваться опытом и привлекать инвестиции. Основная цель Defense Tech – создание условий для полного цикла внедрения инноваций: от идеи до производства. Благодаря этой работе Казахстан получает уникальную возможность укрепить свою обороноспособность, повысить технологическую независимость и обеспечить лидерство в области оборонных инноваций в Центральной Азии.

Таким образом, основными задачами Центра являются: поиск и отбор идей и возможностей путем широкого взаимодействия с инноваторами, изобретателями, учеными и инновационными стартап-предпринимателями с целью развития партнерства с оборонным комплексом Республики Казахстан; образовательная, финансовая и административная поддержка инновационных стартап-проектов, научных исследовательских инициатив для их развития и применения с целью укрепления оборонного потенциала страны. Кроме того, в число задач входит сотрудничество с заинтересованными сторонами, реализующими свои инициативы в сфере обороны и безопасности, для использования лучших идей, продуктов и услуг для развития их широкого коммерческого и экспортного

потенциала, научно-исследовательская деятельность с целью проведения исследований, разработки и тестирования ключевых концептов и технологий в сфере оборонных наук; создание единого окна по поиску грантового и инвестиционного финансирования для проектов, реализующих свои инициативы для укрепления оборонного потенциала страны.

Отметим, что центр является направлением деятельности АО «Казахстан ГИС Центр» – единого оператора (интегратора), обеспечивающего поставку необходимых компонентов, разработку, интеграцию и совместимость программного обеспечения, технологического оборудования, сетей передачи данных различных производителей при создании вычислительных комплексов.

В настоящее время АО «Казахстан ГИС Центр» осуществляет свою деятельность по таким направлениям как создание и обслуживание геоинформационных систем на основе цифровой картографии и топографо-геодезических данных и их реализация; создание и обслуживание автоматизированных систем управления военного назначения; участие в разработке и выполнении государственных и иных программ развития геоинформационных систем. Кроме того, в задачи «Казахстан ГИС Центра» входят исследования и экспериментальные разработки в области обороны и национальной безопасности; деятельность по обучению и проведению курсов по повышению квалификации пользователей комплексов автоматизированных систем управления военного назначения и информационной безопасности профильных государственных органов Республики Казахстан и силовых структур стран СНГ.

ЖИЛЬЕ ПО ОБНОВЛЕННЫМ ПРАВИЛАМ

Министерство обороны изменило порядок обеспечения военнослужащих жильем и выплаты денежной компенсации. Новые правила касаются списка необходимых документов, условий приватизации и получения государственных средств. Проект постановления опубликован на платформе «Открытые НПА».

Согласно новому документу, военнослужащие и их семьи (за исключением срочников, курсантов, кадетов, призванных на сборы, а также сотрудников Службы госохраны) могут начать процесс получения жилья с момента признания их нуждающимися. Это можно сделать двумя способами: через предоставление служебного жилья или получение жилищных выплат на специальный счет.

Если военнослужащий уже воспользовался жилищными выплатами или приватизацией, он может претендовать на временное служебное жилье или выплаты для аренды.

«Если служебное жилье не соответствует установленным нормам площади, на личный специальный счет перечисляются жилищные выплаты, которые предназначены исключительно для оплаты аренды», – указано в документе.

Для признания нуждающимся в жилье, военнослужащий должен подать рапорт (через «электронное правительство») на имя председателя жилищной комиссии. К рапорту прилагаются различные документы, включая справки с места работы и информацию о наличии или отсутствии жилья.

Что касается типа жилья, военнослужащие могут претендовать на индивидуальные жилые дома, квартиры, комнаты в общежитиях, а также, согласно новым правилам, модульные (мобильные) дома.

Изменения коснулись и правил приватизации служебных жилищ. Убран пункт, устанавливающий срок службы для права на приватизацию, а также исключена возможность приватизации недвижимости в закрытых военных городках и пограничных отделениях.

Жилищные выплаты

Размер жилищной выплаты определяется стоимостью квадратного метра жилья в регионе службы военнослужащего (по данным на январь текущего года) и нормой полезной площади (18 м² на человека). Эта выплата покрывает период, когда военнослужащий не обеспечен жильем, за вычетом ранее полученных выплат и времени проживания в государственном жилье.

При увольнении или гибели военнослужащего расчет будет

производиться исходя из норм площади, соответствующих составу его семьи на момент увольнения, с учетом стоимости квадратного метра в регионе его службы.

Военнослужащим, проживающим в служебном жилье на закрытых военных объектах или в общежитиях, выплачивается 50% от обычной суммы.

«Для назначения единовременной жилищной выплаты военнослужащие подают рапорт на имя руководителя государственного учреждения, за исключением военнослужащих военной контрразведки и военной полиции Комитета национальной безопасности Республики Казахстан, которые обращаются с рапортом на имя председателя жилищной комиссии своего учреждения, с приложением документов, подтвержда-

ющих обеспеченность или необеспеченность жильем из государственного жилищного фонда за весь период службы», – говорится в документе.

Важно отметить, что если военнослужащий или его супруг(а) уже получили жилищные выплаты или компенсацию вместо приватизации, оплатили аренду с выкупом или выполнили обязательства по договору, они не могут претендовать на жилищную выплату.

В Министерстве обороны подчеркнули, что нововведения направлены на повышение прозрачности процесса и улучшение жилищного обеспечения военнослужащих, при этом реализация проекта не потребует финансовых затрат из республиканского бюджета.

ЦИФРЛАНДЫРУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

Бүгінде Қарулы күштердің қауіпсіздік жүйесіне жасанды интеллектпен жабдықталған бейнесарптау жүйесі енгізіліп келеді. Ол әскери объектінің аумағына заңсыз кіруге тырысатын бөгде адамдарды анықтауға, адамның желбетін, автомобиль нөмірлерін тануға, адамдардың жиналуын және үй-жайлардан шыққан түтінді де анықтауға қабілетті. Цифрлық трансформация әскери білім беру жүйесіне де әсер еткен. Барлық әскери оқу орындарын біріктіретін көпфункционалды білім беру платформасы құрылған. Қорғаныс министрлігінде «Әскери қызметінің кабинеті» сервисі іске қосылған. Онда барлық баяннаттарды, анықтамаларды және басқа да қызметтік құжаттарды бірнеше минут ішінде беруге және алуға болады. Бұдан басқа, қызметтік тұрғын үйге кезекке қою, Қарулы күштердің әскери қызметшілері мен азаматтық персоналының тұрғын үй-жайды жалдау шартын жасасу және ұзарту мемлекеттік қызметтері электрондық форматқа ауыстырылған. Енді бұл қызметтер E-gov және e-Gov mobile қосымшалары арқылы көрсетіледі екен.

Ал енді ел әскеріндегі цифрландыру процесін жан-жақты талдап, оқырманға түсіндіріп көрейік. Жалпы, әр дәуірдің тарихан тарихи адамзат баласының алдына өзінің заманына сай жаңа талаптар қойып отыратыны бесенеден белгілі. Қазақстан Қарулы Күштері құрылымдарында жүргізіліп жатқан соны жаңалықтың бірі – сала жұмысын цифрландыру. Бүгінгі әңгімені осы төңірекке өрбітпекпіз. Әрине, жаңа бастаманың өз қиындықтары бар. Ол түсінікті де. Өйткені біз бұрын қағазға, журналға жүгінесек, осыдан біраз жылдар бұрын компьютерлендіруге көштік. Кеңседегі келісім қағаздарынан бастап құжаттардың орындалуына дейінгі кезге көріне бермейтін ұзынарка жұмыстар біртіндеп соған ауысты. Ал енді цифрландыру дегеніміз не, оған көшкенде не ұтамсы немесе тиімділігі қандай?! Осындай жағдайларды мейлінше түсіндіріп көрейік.

Сөзіміз түсінікті болу үшін алдымен Қарулы Күштер құрылымдарынан нақты мысалдар келтіре отырып, бір ғана қорғаныс істері жөніндегі құрылымдар (департамент, басқарма, бөлім) жұмысын тілге тиек етейік. Мәселен, бұрын аталған сала мекемелерінде әскерге шақыруға жататындар, әскерге шақырылғандар және запасқа шыққандарды есепке алу және есептен шығару кітаптары (шағын бөлімдерде арнайы тіркеу журналдары) болатын. Ендігі жерде осы есептердің бір цифрландырылып, бір ғана электронды арнаға жинақталатын болады.

Бұл не береді? Біріншіден, департаменттегі (басқармадағы, бөлімдегі) есеп жүргізетін орындаушының саны қысқарады және қол жұмысы азаяды. Бұдан басқа біртіндеп қағазбастылық тоқтайды. Яғни, үнемділік пен тиімділікке жол ашылады.

Нәтижесінде адамның әскери қызметшілікке қатысуы туралы аталған деректердің барлығы бұрынғыдай қолмен жасалатын жолмен емес, автоматты түрде электрондық тәртіппен Қазақстан Республикасының Еңбек министрлігіне жіберіледі. Ал азаматтар әскери қызмет туралы деректеріне «Еgov» және «Мgov» порталдарындағы «Жеке кабинет» арқылы қол жеткізе алады. Мұндай қызметтерді жүзеге асыру арқылы бюрократиялық процестерге жол бермеуге толықтай жол ашылады және құжатты орындауға әлдеқайда аз уақыт жұмсалады.

Екіншіден, әскерге шақыруға жататын жасқа толған бозбала автоматты түрде есепке алынады және шектелуі жасқа жеткен кезде де сол тәртіппен есептен шығарылады. Демек, тіркеу жұмысы екі жаққа да тиімді біржүйелілікке өтеді.

Сонымен қатар әскери қызмет атқармаған азаматтарға бұрынғыдай әскери билет берілмейді. Олардың тиісті құжаттары тұтастай электронды түрде ғана болады.

Анықтай кетейік. Бұрын әскерге бармай қалса жігіттер намыстанып, өзін қорғау жер таппайтын. Ал қазір ше? Жасыратыны жоқ, бүгінде әскерге бармау үшін түрлі-түрлі сылтауларды ойлап табатын жастар көбейіп кетті. Отан алдындағы азаматтық борышын өтеу дегенді ерсі көретіндер де бар. Сала мамандары мұндай азаматтармен тиісті түрде жұмыс жүргізіп-ақ келеді. Бірақ бір жерде тіркеуде тұрған жасөспірім екінші жерде, тіпті екінші қалада тұрып жатыр. Ондайларды таба алмағандықтан полиция қызметкерлеріне де арыз-шағым түсіріп жатады. Бірлесіп атқарып жатқан іс-шаралар жеткілікті. Ал цифрландыру кезінде осының барлығы да бірізділікке келтірілмекші.

Жасыратыны жоқ, қазір көптеген азаматтардың кредиттік қарыздары бар. Бұл қатарда әскерге шақырылушылардың да бар екені жасырын емес. Әрине, өмір болғасын, тіршілік болғасын оған ешқандай тосқауыл қоя алмаймыз. Бірер жыл бұрын осы мәселені оңтайландыру мақсатында кредиттік қарызы бар сарбаздарды мерзімді қызметті өткеру кезінде төлемнен уақытша босату туралы шешім қабылданған болатын. Бірақ оны жүзеге асыру кезінде әртүрлі түсініспеушіліктер және банк саласы қызметінде бюрократтық жолдар көрініс алып жатты. Цифрландыру кезінде азаматтың мерзімді әскери қызметте болғанын дәлелдейтін артық құжаттар жиналмайтын болады, ондай дерек электронды түрде «жеке кабинетте» көрініп тұрады. Деректерге жүгінесек, қазірдің өзінде барлығы 40 мыңнан аса мерзімді әскери қызметшінің құжаттары зерделеніп, олардың 10 мыңнан астамына кредиттік қарызды төлеу процесін кейінге шегеру туралы жеңілдіктер берілген.

Үшіншіден, осы уақытқа дейін тұрақты тіркеуде бір жерде, ал әскери есепте екінші жерде тұрған азаматтар аз болған жоқ. Осыған орай тағы да сала мамандары арасында анықтау, тіркеу, есепке алу сұрақтарына қатысты үлкен проблемалар туындайтын. Ендігі жерде миграциялық көші-қон кезінде тұрғылықты жері ауысқан азаматтың әскери есептік құжаттары да автоматты түрде тіркелетін болады.

Міне, осылайша бір ғана құрылымның жұмысымен нақтылы мысалдар келтірдік. Әрине, бұған қарап саланың атқаратын басқа да кешенді іс-шаралары тоқтап қалады деген ой тұмауы керек. Тек жаңашыландырудың барлығы да заман талабына сай жүзеге асырылып жатқанын және алдағы уақытта да солай бола беретінін қайталап айтқымыз келеді. Әрине, есеп жүргізуді цифрландырудың тағы басқа да тиімділіктері аз емес. Сөз орайы келгенде енді солардың біразына тоқталып көрейік.

Мұның сыртында әрбір жасөспірімнің алған білімі, оқыған оқу орындары және басқа ерекшеліктері туралы ақпараттар да осы құжатта электронды түрде белгіленген. Ал, осындай жұмыстарды жүзеге асыру барысында 1 млрд-тан аса теңге үнем-

сында «Әскери-техникалық мектеп» деген ірі мекеме бар. Мектептің орталық аппараты және көптеген облыстар мен аудандарда білім ордасының филиалдары жұмыс істейді. Жалпы бағыты – әскери-техникалық мамандар даярлау. Мұнда негізнен жоғары білімі бар азаматтар әскери-техникалық бағытта білім алады және білім алушылардың (нақтысында әскери қызмет өткерушілердің) жас шектеуі бар. Сонымен қатар бұл жердегі білім алу түрі мен әскери қызмет өткеру түрі белгіленген тәртіппен ақылы негізде жүргізіледі.

төксеруге жіберіледі. Жетінші, медициналық талдаулар жинақталады. Сегізінші, үміткер аудандық медициналық комиссиядан өтеді. Тоғызыншы, қайталап медициналық талдаулар жинақталады. Оныншы, облыстық медициналық комиссиядан өтеді. Он бірінші, психологиялық тестілеуден өту керек. Он екінші, осыдан кейін барып үміткердің әскери қызметке лайықты немесе лайықты емес екені анықталады. Он үшінші, үміткердің жеке құжаттамасы жасакталады. Он төртінші, осылардың барлығы жасалып біткеннен кейін ғана үміткер әскери бөлімге қызметке жіберіледі.

Цифрландыруға байланысты бұл бағытта әзірге үш түрлі өзгеріс енгізілуде. Біріншіден, есепке алу мен әскери-техникалық маман дайындауға жолдама беру ендігі жерде автоматты түрде жүргізілетін болады. Екіншіден, есепке алу түрлері жартылай автоматтандырылмақшы. Үшіншіден, өте қажетті немесе қат мамандықтарды автоматты түрде есепке алу, олармен тиісті жұмыстарды дер кезінде жүргізу процесі жылдамдайды. Осылайша, сала жұмысын бірізділікке келтіру мақсаты жаңа форматта толыққанды жүзеге асырылуда. Мамандардың айтуына қарағанда, бұл бағытта қазірдің өзінде қол жеткізіліп отырған жетістіктер аз емес.

Көріп отырғанымыздай, бұл процестердің жүзеге асуы бірінші кезекте адамның көп уақытын алады. Әлбетте көп жерде бюрократтық жағдайларға да тап болуы мүмкін. Есеп жүргізуді цифрландыру, міне, осындай істерді көп деңгейге жеңілдетпек. Жоғарыда айтқанымыздай, бұл әдістің сегіз түрі бар. Олар: бірінші, сервисі пайдалану. Екінші, бос лауазым таңдау және тапсырыс жіберу. Үшінші, тапсырысты тексеру. Төртінші, жеке құжаттарды тексеру. Бесінші, үміткердің құжаттары арнайы тексеруге жіберіледі. Алтыншы, медициналық комиссиядан өту мен психологиялық тестілеуден өту бір мезгілде жүзеге асырылады. Жетінші, үміткердің әскери қызметке лайықты немесе лайықты емес екені анықталады. Сегізінші, үміткер әскери бөлімге қызметке жіберіледі.

Енді жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып, жалпы әскери құрылымда қандай өзгешеліктер болып жатыр немесе алдағы уақытта қандай өзгерістер болады деген сұраққа жауап беріп көрейік.

Міне, осылардан кейін қаншама жеңілдіктер болатынын және оның тиімді тұстарын аңғару қиын емес. Айтып отырғанымыздай, рәсімдеу жұмыстарының барлығы да автоматты түрде жүргізіледі. Бұл дегеніміз жемқорлыққа бой ұрудың сөзсіз алдын алады. Демек, жобаның мәртебесін осы жерден көріп отыруға әбден болады. Бұған қоса медициналық сараптама құжаттарын толтыру мен жүргізуде де көптеген алға жылжушылық бар екенін байқаймыз. Мәселен, бұрынғы әскерге шақырылушы өзі жинақтаған зерттеулері мен емханалардан алған қорытындыларын қағазға шығарып өткізетін. Бұл жерде мектеп қабырғасында жүрген кездегі медициналық тексерулерден өту нәтижелері де керек болатын. Ал жаңа тәртіпке өту барысында үміткерге қатысты 100-ден аса ақпараттық деректер бір жерге тоғыстырылады. Оның ішінде жеке басының деректерімен қоса, медициналық тексерулері мен емделуден өткен жерлеріне дейінгі барлық деректер болады.

Бір сөзбен айтқанда, қазіргі таңда толықтай қолданысқа енгізілген «Jauynger.kz» жобасының түпкі нәтижесінде ҚР Қарулы Күштерінің барлық құрылымы цифрландыруға түбегейлі көшетін болады. Бұл – әлемдік деңгейдегі даму процесінен қалыс қалмау мақсатында жүзеге асырылатын үлкен және кешенді қадам. Біздің бәріміз күнделікті ақпарат ағымында алыс-жақын шет елдердегі жағдайлармен таныспыз, елді қорғау мақсатында жасалып жатқан қадамдардың көбінен хабардармыз. Әскерді басқарудың өзі электронды басқаруға көшіп жатқанын жақсы білеміз. Бейнелеп айтқанда, әлем елдерімен терезесі тең тәуелсіз Қазақстанның айбарлы әскерінің мәртебесі төмендемеуі үшін жаңа қадамдарға нық басуымыз керек. Оған бір адамдай атсалысу бәріміздің ортақ міндетіміз болмақ.

Ақпараттандыру жұмыстары туралы да айта кету маңызды. Әскерге шақыруға жататын азаматқа бұрынғыдай шақырту қағазы ұсынылмайды. Мұның барлығы электронды түрде қалта телефонныңымызға хабарлама ретінде түсіп тұрады. Мысалы, «Мұрат Асанұлы, сіз әскерге шақыруға жатасыз. Көрсетілген күні көрсетілген мекенжайға келіп (немесе барып) тиісті құжаттарыңызды тапсыруды сұраймын». Мұндай смс-хабарлама алғаннан кейін азамат көрсетілген құжатты ұсынуы шарт. Ал оларды бітіргеннен кейінгі смс-хабарламада соның қорытындысы және келесі талап айтылады. Мысалы, «Мұрат Асанұлы, сіздің сараптамаларыңыздың қорытындысы дайын. Сіздің мынадай мекенжайға келіп, медициналық тексеруден өтуіңізді сұраймын».

Енді осыны зерделеп көрейік.

Сөз соңында біз қаузаған тақырып бойынша ресми деректерімен бөліскен ҚР Қарулы Күштері Бас штабы Ұйымдастыру-жұмылдыру жұмыстары департаменті бастығының орынбасары полковник Омаров Руслан Серікханұлына алғысымызды айтамыз.

Тағы да бір сұрақты ғана жеке дара талдап айтуға тура келеді. Мәселен, біздің әскеріміздің келісімшарт жүйесіне көшкеніне біраз жылдың жүзі болды. Ол қалай жүзеге асушы еді? Бірден атап өтейін, келісімшарт бойынша әскери қызметке шақыру мерзімі шамамен 180 күнді құрайтын және әскери қызметке үміткер барлығы 14 түрлі жолдан өтетін. Анығырақ айтсам, шақырылушының шешім қабылдағанынан әскери бөлімге келіп қызметке кіріскенге дейінгі аралықта әскердің кейбір түрінде бұдан аз мерзімде, ал кейбір түрінде бұдан да көп мерзімде уақыт өтетін. Бұл екі аралықта адамның ынтасы басқа жаққа ауып кетуі де мүмкін еді. Тіпті кейбіреулер әр деңгейдегі жоғары басшылықтың бұйрықтары шыққанға дейін өзінің тиісті құжаттарын тапсырған уақытын да ұмытып қалып жататын. Ол жасырын емес. Есепке алуды цифрландырудың нәтижесінде бұл мерзім 30 күнге дейін қысқартатын болады және ендігі жерде үміткер 8 түрлі жолдан өтеді.

Қорыта айтқанда, Қарулы Күштер салаларын цифрландыруға өткізу – заман талабы. Біз одан қалыс қалмауға тиіспіз.

Нақты айырмасы қандай, не өзгерді? Санамаалап көрейік. Бұрын келісімшарт бойынша әскери қызметке үміткер бірінші кезең алу үшін алдымен жергілікті әскери басқару органына келеді. Екінші, қатынас қағазын (отношение) алу үшін әскери бөлімге барып алдын ала келіссөз жасайтын. Үшінші, бөлім командирінен алған қатынас қағазын қайтып барып жергілікті әскери басқару органына тапсыратын. Төртінші, ол жерден шыққасын тиісті құжаттарды жинауға кірісетін. Бесінші, жиналған құжаттар жинтығын жергілікті әскери басқару органына өткізеді. Алтыншы, осылардан кейін құжаттар арнайы

Марат ЖҮНІС-БЕК

ДВИГАТЕЛИ ВОЕННОЙ НАУКИ

Кадровый резерв Вооруженных Сил составляют выпускники трех высших военных учебных заведений Казахстана и зарубежных вузов. Однако помимо своей прямой задачи, военные вузы страны активно проводят научно-исследовательскую работу, направленную на разработку собственных технологических проектов. В перспективе данные разработки могли бы составить часть отечественного ОПК, дополнительно укрепив национальную безопасность.

Нариман ДЮСЕНОВ

Ведение современной войны в корне отличается от тактики боевых действий, которые проводились несколько десятилетий назад. Если в годы Второй мировой войны наблюдалось массовое применение большого количества личного состава и танков, то сегодня более малочисленное подразделение тактического звена способно выполнять те же задачи в короткий промежуток времени.

В Военном институте Сухопутных войск имени Сагата Нурмагамбетова всесторонне изучают тактику ведения современных боевых действий, опираясь на опыт прошлых поколений. В стенах института курсантов обучают новейшим тактическим способам ведения боевых действий на основе анализа локальных конфликтов.

Важной частью работы профессорско-преподавательского состава института является разработка новых методических пособий для обучения курсантов. Среди них можно выделить пособие, написанное группой исследователей.

Данное методическое руководство предлагает новый метод борьбы с незаконными вооруженными формированиями. При его создании был проведен глубокий анализ боевых столкновений с бандформированиями в разных точках планеты. В пособии описана тактика ведения партизанской войны и способы ее подавления.

По словам одного из авторов пособия, доцента кафедры «Тактики» полковника Комекбай Койчыкулова, проект был реализован благодаря поддержке государства и грантовому финансированию. Учебное пособие является дополнительным материалом к учебному процессу и может быть полезно в подготовке офицеров.

Недавно группа ученых-исследователей института, в которую вошел полковник Койчыкулов, завершила еще один проект под названием «Совершенствование применения десантно-штурмовых войск по взаимодействию с другими воинскими формированиями».

В основе проекта лежит глубокий анализ применения так называемой «Спиральи Момышулы», которая была использована в обороне Москвы осенью 1941 года. Суть маневра – нанести удар по движущейся вражеской колонне, а после непродолжительного боя отступить. После того, как вражеская колонна растягивалась, отряды вновь возвращались для нанесения удара по основным силам.

Анализ опыта современных локальных конфликтов показывает, что подобная тактика широко применяется воюющими сторонами. В основе нашего исследования лежит применение этого маневра в условиях наличия современных технологий, таких как беспилотные летательные аппараты (БПЛА). Проект предназначен для служебного использования, так как он касается такой важной отрасли как оборона и безопасность. Он также защищен авторским правом, – поясняет Комекбай Койчыкулов.

Разработка подобных проектов способствует совершенствованию в обучении курсантов. Благодаря новым педагогическим подходам и методикам они изучают принципы ведения боевых действий с применением дронов, боевых машин пехоты, танков с использованием боевых модулей.

Научно-исследовательская работа в Военном институте Сухопутных войск предполагает разработку специальных приспособлений для стрелковых установок или улучшения управления огнем. Большое внимание уделяется разработке новых методик в области воспитания военнослужащих.

Одним из передовых изобретений, разработанных в стенах института, можно считать специальное мобильное приложение для установок для стрельбы артиллерии – «ArtKZ».

Мобильное приложение, предназначенное для вычисления расчетов определений установок для стрельбы артиллерии, использует аналитический метод расчета, что позволяет достичь точности определения искомых установок и поражения цели без ее пристрелки. Приложение обладает функционалом ввода и вычисления данных на казахском и русском языках. Оно также не требует подключения к Интернету или локальной сети.

Благодаря применению цифровых технологий приложение позволяет оптимизировать вычисления при подготовке установок для стрельбы. Оно обладает широким функционалом. Так, в приложение интегрирована программа расчета (определения) топографических и исчисленных данных по цели, программа расчета суммарных поправок на отклонение условий стрельбы от табличных, а также программа расчета приближенного бю-

летена «Метеосредний».

Таким образом, мобильное приложение «ArtKZ» позволит значительно сократить время на определение огневых установок, повысить точность. Для этого артиллеристу просто нужно будет указать в приложении их координаты. В перспективе оно могло бы заменить программируемые калькуляторы типа Casiofx-4500P, которые применяются в артиллерии Сухопутных войск для определений установок для стрельбы.

Для эксплуатации приложения необходим смартфон или планшет, работающий на операционной системе Android версии выше 5.0, LoIpor или IBM-совместимый персональный компьютер.

При разработке данного приложения был проведен глубокий анализ работы аналогичных программ, существующих в других странах. В ходе изучения данного вопроса мы наблюдали, как и насколько эффективно такое программное обеспечение в условиях локальных конфликтов. По итогам полученного опыта нам удалось создать свое приложение, которое уже неоднократно опробовали, в том числе и наши выпускники в войсках, – рассказывает один из разработчиков «ArtKZ» доцент кафедры артиллерии ВИСВ полковник Евгений Оркушаев.

Приложение разработано для гаубицы Д-30. На сегодняшний день продолжается разработка для других установок, к примеру, 152-мм гаубицы «Мста-Б», реактивных систем залпового огня «Град» и «Ураган».

В ближайшее время создатели «ArtKZ» планируют совершенствовать свое мобильное приложение. В частности, они хотят внедрить программу для наведения орудий без штатных средств ориентирования и вычислений.

В основе всех научных проектов, над которыми работают преподаватели и курсанты ВИСВ, лежит рационализаторская работа, заложённая на базе изучения опыта передовых технологий зарубежных стран. Сегодня иностранные военные ученые работают в области развития искусственного интеллекта в военном деле. Всестороннее изучение данного вопроса преподавателями и курсантами могло бы помочь в создании собственных роботизированных проектов.

Для развития собственных военных технологий необходимо тесное сотрудничество с государством-лидерами в этой области. Свой вклад в укрепление ОПК должны вносить гражданские вузы, обладающие большим научным потенциалом. Работая в тесном контакте, мы сможем реализовать гораздо большее количество идей, – считает Евгений Оркушаев.

На современном этапе понятие «ведение боевых действий» в корне изменилось. На передний план вышли технологические решения, такие как автоматизированное управление войсками и огнем, дроны-разведчики. Все большую силу набирают специалисты в области IT. Именно они, считают наши собеседники, должны и будут определять войны будущего, к которым наша страна должна быть готова.

Война ракет и дронов

Опыт локальных конфликтов демонстрирует высокую ставку командиров на разрушительную силу ракет и дронов. По-прежнему в почете остается военная авиация. Именно для противостояния угрозе с неба был создан Военный институт

Сил воздушной обороны, названный в честь дважды Героя Советского Союза Т. Я. Бегельдинова.

В институте активно ведется научно-исследовательская работа, которая включает исследование научных проблем обучения и воспитания курсантов, повышение уровня научной подготовки преподавателей, изучение способов более эффективного использования техники. Наиболее подготовленные курсанты привлекаются для исследовательской работы в научных кружках.

В научной работе института особый упор делается на применении цифровых технологий, 3D-печати, композиционных материалов и роботизации, чтобы идти в ногу со временем.

В числе технологичных разработок вуза можно выделить научно-исследовательский проект под названием «Объективные технологии». Данное понятие подразумевает создание принтера для 3D-печати прототипов, макетов и деталей для авиационной техники.

Создание столь амбициозного проекта стало для нас хорошим опытом, – отмечает один из авторов проекта, старший преподаватель кафедры общинженерных дисциплин ВИСВО подполковник Аслан Дуйсенбаев. – В разработке нашего 3D-принтера также приняли участия коллеги с кафедры IT-технологий. Благодаря его созданию мы можем, сократив время и затраты, создавать собственные макеты и детали для беспилотников. Кроме того, он применяется для печати механизмов FPV дронов. В качестве расходного материала на данном этапе используется легкая глина.

Принтер для 3D-печати был сконструирован с учетом анализа и определенных требований. Впоследствии был сформулировано техническое задание, которое послужило основой для проектирования аппарата.

Проектирование 3D-принтера включало в себя создание концептуальной модели, выбор и разработку компонентов, а также внедрение электроники и систем управления.

В начале работы цифровая модель объекта готовится к печати, то есть слайсингу. Созданный в институте 3D-принтер работает на программном обеспечении CuraSlice.

Модель в принтере создается путем «срезывания» на тонкие горизонтальные слои и генерируется в G-код, целью которого является управление движением двигателя принтера и экструдера.

Применения собственного 3D-принтера открывает перед исследователями широкие возможности его эксперимента. В планах разработчиков использовать его для производства для печати беспилотников отечественного производства.

Важную роль в последнее десятилетие приобрело понятие безопасности в информационном пространстве. В Военном институте радиоэлектроники и связи уделяют особое внимание информационным и иммерсивным технологиям. Кроме того, преподаватели и курсанты института занимаются проектированием и разработкой средств радиоэлектронной борьбы.

Информационные технологии – это широкое понятие, охватывающее применение компьютеров, сетей и программного обеспечения для сбора, обработки, хранения и распространения информации с целью повышения эффективности военных операций, – отмечает начальник кафедры ВИИРЭСИС, доктор философии (PhD) полковник Бейбит Касимов.

Время не стоит на месте, и военные технологии развиваются семимильными шагами. Наши собеседники видят их будущее в укреплении роли искусственного интеллекта и робототехники. В частности, все больше будет коллаборативных процессов, то есть когда работы и люди будут работать вместе в самых сложных операциях.

Свой шаг вперед сделают биотехнологии, произойдет миниатюризация вооружения, которая будет обусловлена появлением новых композиционных материалов и элементов интегральных схем, что также повлияет на развитие стелс-технологий, то есть технологий, способных снизить заметность боевых машин в радиолокационном и информационном спектрах обнаружения.

Военные институты нашей страны за годы своего существования стали важной частью казахстанской армии. Сегодня они не только кузница кадров, но и кладь новых идей. Поэтому их научные проекты могут и должны быть замечены отечественными военными конструкторами.

Тесное сотрудничество с военными институтами позволит обогатить наш ОПК новыми идеями, а самое главное, квалифицированными кадрами. Плодами такой работы могут стать новейшие казахстанские разработки в области стрелкового оружия и боеприпасов, развитие в сфере БПЛА и искусственного интеллекта.

ӘСКЕРИ-ӘУЕ КҮШТЕРІНІҢ ҰШҚЫШТАРЫ A-400M ҰШАҒЫН ЖАТТЫҒУДА СЫНАП КӨРДІ

Әскери ұшқыштар Airbus Military авиаконцернінің Қазақстан әскерінің қару-жарақ қатарына жеткізілген әуе кемесін пысықтап, үйренуде.

Қазақстан Қорғаныс министрлігінің еуропалық компаниямен А400М ұшағын жеткізуге арналған келісімшарты ұшу және инженерлік персоналды оқыту қызметтерін, сондай-ақ техникалық қолдауды қоса ұйымдастыруды көздейді. Сондықтан А400М көп мақсатты әуе кемесіндегі алғашқы ұшу оқу-жаттығуын Airbus Military концернінің мамандарымен бірлесіп пысықтады. Бұл жолы Алматы авиациялық базасының

ұшу экипажы Алматы-Талдықорған бағыты бойынша және кері қарай ұшып жаттықты.

Ұшқыштар әуеге көтерілуден бастап қонуға дейінгі барлық жаттығулар кешенін, соның ішінде белгіленген бағыт бойынша ұшуды және айналып маневр жасауды пысықтады. Одан бөлек ұшақты басқару дағдыларын жетілдіруге, экипаждың өзара іс-әрекетін пысықтауға және көлік міндеттерін қауіпсіз орындау

ды қамтамасыз етуге көңіл бөлінді.

– Бірегей сипаттамаларымен ерекшеленетін А-400М ұшағы жедел-стратегиялық міндеттерді орындауға арналған. Күшқуаты жағынан бір рейсі алты С-295 ұшағымен бірдей. Біздің ұшқыштар Испанияда оқып келді. Енді Airbus компаниясының мамандарымен ұшу жаттығуларын өткіземіз. Олар бізге ұшақтың бар мүмкіндіктерін көрсетеді. Қазірдің өзінде Балқаш, Ақтау, Атырау қалаларына ұшып жаттықты, – деді әскери-көлік авиация эскадрильясы жедел жасағының командирі подполковник Асылбек Жұмабаев.

Естеріңізге сала кетелік, көп мақсатты ұшақ 8000 шақырымға дейінгі құрлықаралық қашықтыққа ұшуға қабілетті. Оның

ең жоғары жылдамдығы сағатына 802 шақырымды, ұшу биіктігі – 12 200 метрді. 37 тонна жүк көтере алады, шамамен 100 адам тасымалдайды. Мамандардың айтуынша, ұшақ ауыр техниканы, оның ішінде сауықты транспортерлерді, артиллериялық қондырғыларды және тіқұшақтарды тасымалдауға арналған. Әуе көлігін төтенше жағдайда гуманитарлық көмекті жедел жеткізу және әскерлерді тасымалдау үшін пайдалануға болады.

Әмбебап көлік тек бетоннан жасалған ұшу-қону жолағына ғана емес, арнайы дайындалмаған жерлерге де қона алады. Келесі Airbus А-400М әскери-көлік ұшағын жеткізу жоспар бойынша Қазақстанға 2026 жылы жүзеге асады.

ҰШҚЫШСЫЗ ҰШУ АППАРАТТАРЫ

2024 жылы Қазақстан армиясының құрамаларында және әскери бөлімдерінде ұшқышсыз авиациялық жүйелер бөлімшелері құрылды.

Мемлекет басшысының – Қарулы Күштердің Жоғарғы Бас Қолбасшысының тапсырмасы аясында Қазақстан армиясын жоғары дәлдікті және жоғары технологиялық қару-жарақпен, соның ішінде ұшқышсыз ұшу аппараттарымен жабдықтау басым бағыттардың бірі болып саналады.

2024 жылы Қазақстан армиясының құрамаларында және әскери бөлімдерінде ұшқышсыз авиациялық жүйелер бөлімшелері құрылды. Бүгінде қару-жарақ құрамында барлаушы-соққыш ұшқышсыз ұшу аппараты Wing Loong және барлау ұшқышсыз ұшу аппараты Skylark бар. Түркияның қазіргі заманғы ұшқышсыз ұшу аппараты ANKA тәжірибелік әскери сынақтардан сәтті өтіп, қару-жараққа алынды.

Мамандар ұшқышсыз ұшу аппараттарын қолдану бойынша халықаралық тәжірибені белсенді түрде зерттеуде.

Екіжақты әскери ынтымақтастық шеңберінде Қазақстанның Қорғаныс министрі, генерал-полковник Руслан Жақсылықов Түркиядағы Saha EXPO-2024 халықаралық көрмесінде болып, Baykar Defense компаниясының бас директоры Халук Байрактармен келіссөздер өткізді. Тараптар еліміздің аумағында жедел денгейдегі тактикалық ұшқышсыз авиациялық жүйелер мен барражды оқдарілер өндірісін оқшаулау мәселесі бойынша Жол картасын әзірлеу туралы келісімге келді.

Кейінірек, Қазақстан әскери делегациясы Ыстамбұл мен Анкараға сапары кезінде әскери BAYKAR, HAVELSAN, ASELSAN және TRANSVARO компанияларының зауыттарында, өндірістік шеберханаларында, жобалау бюроларында болып, олардың өндіріп жатқан өнімдерімен толық танысты.

Sonlu және Kesap оқу-сынақ полигонында түрік мамандары Bayraktar AKICI, Bayraktar TB3, Bayraktar TB2,

Bayraktar Kalkan ұшқышсыз авиациялық жүйелерін және Mosquito X барражды оқдарілері өнімдерін практикалық түрде таныстырды.

ASELSAN және HAVELSAN компанияларының кәсіпорындарында қазақстандық сарапшылар жерүсті басқару радарлары, биіктік өлшегіштер, дрондарға қарсы жүйелер, географиялық талдау жүйесі, әртүрлі симуляторлар мен кешенді жалпыәскери операцияларды имитациялық модельдеу құралдарымен танысты.

Келіссөздер нәтижесінде Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі мен BAYKAR компаниясы арасында жұмыс кездесуінің хаттамасына қол қойылды, онда түрік тарапының Қазақстан Қарулы Күштеріне Bayraktar Kalkan, Bayraktar Mini ұшқышсыз авиациялық жүйелерін және Mosquito X операциялық барражды оқдарілерді әскери сынақтар өткізу үшін тегін беруге ниеті расталды.

Сондай-ақ ұшқышсыз ұшу аппараттарына қарсы құралдар әзірленіп, зерттелуде. Алматы қаласындағы Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтының мамандары ұшқышсыз ұшу аппараттарына қарсы қару-жарақтың тәжірибелік партиясын жасап, оны қазіргі уақытта тәжірибелік пайдалану кезеңінен өткізіп жатыр. Бұл құрылғылар ұшқышсыз ұшу аппараттарына қарсы күресу үшін арналған, бұл елдің қорғанысы үшін өте маңызды, өйткені дрондарға қатысты қауіптер өсіп келеді.

Қазақстан сондай-ақ жабдықтар жеткізуді әртарапандыру аясында батыс компанияларымен де жұмыс істейді. Алдағы жоспарларда – кедергілер стансаларын және дрондарға қарсы қаруларды сатып алу, бұл әуе кеңістігін қорғау және дрондарға қарсы күрес мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

ASTANA IT UNIVERSITY ӘСКЕРИ КАФЕДРАСЫ

2025 жылдың 20 қаңтарында Astana IT University әскери кафедрасы өзінің бес жылдығын атап өтті. Осы жылдар ішінде кафедра әскердің қорын толықтыру үшін 455-тен астам офицерлер мен 392 запастағы сержанттарды шығарды.

Әскери кафедра Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2020 жылғы 20 қаңтардағы бұйрығына сәйкес құрылды. Әскери кафедраның құрылуы запастағы офицерлер мен сержанттарды даярлау ісіндегі маңызды кезең болды және әскери-патриоттық рухты қалыптастыруда және жастарды тәрбиелеуде шешуші рөл атқарады.

Қазіргі уақытта кафедрада әскердің бай тәжірибесі бар 30-дан астам қызметкер жұмыс істейді, 2022 жылдан бастап әскери кафедраны генерал-майор Аширов Александр Каримович басқарады.

Жыл сайын киберқауіпсіздік, геоақпараттық жүйелер және автоматтандырылған басқару жүйелері сияқты әртүрлі әскери есеп мамандықтары бойынша оқитын студенттер келеді. Кафедра түлектері алған білімдерін азаматтық салаларда да, Қарулы Күштерде де мансабын жалғастыра отырып, тәжірибеде табысты қолданады. Кафедрада Astana International University және дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясы (APEMS) сияқты басқа жоғары оқу орындарының студенттері де оқиды.

Бес жыл ішінде кафедра айтарлықтай жетістіктерге жеті, қызметкерлер мен студенттер экспорт бағытын белсенді дамытуда, осылайша келесі нәтижелерге қол жеткізілді:

2024 жылдың 24 ақпанында "AITU Military CTF" жарысында 15 студенттік команданың ішінен әскери кафедра командасы бірінші орынды иеленді.

2024 жылдың 5 сәуірінде "AITU Military CTF: Digital Fortress" ЭКСПО МВЦ жарыстарында 15 студенттік команданың ішінен әскери кафедра командасы екінші орынға ие болды.

2024 жылдың 17 мамырында "FR13NDS AITU CTF" жарысында 15 студенттік команданың ішінен әскери кафедра командасы екінші орынға ие болды.

Бұл іс-шаралар тәжірибе алмасу, білім мен дағдыларды көрсету және киберқауіпсіздік мамандарын даярлаудағы AITU рөлін нығайту үшін маңызды алаңға айналды.

Әскери кафедраның қызметкерлері мен студенттері ғылыми зерттеулерге және оқу процесіне жаңа технологияларды енгізуге белсенді қатысады. Заманауи тренажерлер, мамандандырылған бағдарламалар мен зертханалар студенттерге теорияны меңгеріп қана қоймай, практикалық дағдыларды алуға көмектеседі.

Кафедраның бес жылдығы – оның табысты жұмысының және білікті мамандарды даярлауға қосқан үлесінің айғағы болып табылатын маңызды кезең. Astana IT University білім беру процесін жетілдіруге және оқытуға инновацияларды енгізуге ұмтыла отырып, дамуын жалғастыруда.

**Амира Мұқашева,
Astana IT University студенті**

A-400M - ОПОРА В ВОЗДУШНОЙ ЛОГИСТИКЕ И МОБИЛЬНОСТИ ВОЙСК

В декабре прошедшего года летный парк Военно-воздушных сил ВС РК пополнился военно-транспортным самолетом А-400М. Это уникальный военно-транспортный самолет со стратегическими возможностями, доставляющий грузы в нужное место. Его большой грузовой отсек позволяет перевозить большую часть тяжелых и негабаритных грузов военного и гуманитарного назначения, а также доставлять их на взлетно-посадочные полосы без твердого покрытия.

<p>Высота полета</p> <p>12,2 км</p>	<p>Практическая дальность</p> <p>7870 км</p>	<p>Масса (кг)</p> <p>Грузоподъемность – 37 тонн</p>
<p>Максимальная скорость</p> <p>802 км/ч</p>	<p>Страны-эксплуатанты:</p> <p>Германия, Франция, Великобритания, Испания, Турция, Бельгия, Малайзия, Люксембург</p>	

ГАБАРИТЫ

Размах крыльев – 42,4 м
 Длина – 45,1 м
 Высота – 14,7 м

Может перевозить тяжелые и крупногабаритные грузы, например, тяжелую бронетехнику, вертолеты или специализированное строительное оборудование, и доставлять их на большие расстояния на высокой крейсерской скорости. Это делает его незаменимым в условиях Казахстана с большой территорией и обширным воздушным пространством.

Самолет может взлетать и садиться на неподготовленные полосы, способен работать в самых сложных климатических условиях.

А400М позволит оперативно перебрасывать военнослужащих и военную технику из одной части Казахстана в другую в любое время года и при любых метеоусловиях.

Летный и инженерно-технический состав прошел теоретическую переподготовку по управлению и обслуживанию авиатехники. Представители концерна передали требуемую технологическую информацию по обслуживанию самолета, с тем чтобы в дальнейшем казахстанские специалисты могли самостоятельно его обслуживать и проводить соответствующие регламентные мероприятия.

ТРАНСПОРТНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ

2x20-тонных контейнера

20 военнослужащих, автокран, поддоны для военных грузов

20 военнослужащих, 2 БМП-2

Вертолет МИ-24

РАДИОЧАСТОТНОЕ ОРУЖИЕ ПРОТИВ РОЕВ БПЛА

Министерство обороны Великобритании проводит испытания перспективного радиочастотного оружия направленного излучения (RFDEW), предназначенного для борьбы с дронами.

Фото Министерство обороны Великобритании

направленных радиоимпульсов, которые выводят из строя бортовую электронику дронов.

В отличие от лазерных систем, эффективных против отдельных беспилотников, RFDEW способна уничтожать сразу группы дронов. Во время испытаний система ПВО успешно обнаруживала и поражала рой целей на расстоянии.

Еще одним преимуществом системы является низкая стоимость одного «выстрела», составляющая всего 13 центов. RFDEW полностью автоматизирована, отличается высокой точностью, эффективностью и доступной ценой. Системой может управлять один оператор, а ее установка возможна на любой транспортной платформе.

Учитывая растущую роль беспилотников в современных конфликтах, разработка средств борьбы с одиночными дронами и их роями становится актуальной задачей по всему миру.

Разработчики из подразделения испытаний и разработок Королевской артиллерии и 7-й группы ПВО сообщили об успешных испытаниях системы в Южном Уэльсе. Уникальность RFDEW заключается в использовании мощных

ДРОНЫ-КАМИКАДЗЕ НА СЛУЖБЕ У ЯПОНСКОЙ АРМИИ

Фото vpk-news.ru

Силы самообороны Японии планируют получить на вооружение 310 малых ударных дронов-камикадзе в 2026 финансовом году. Эта инициатива уже включена в проект бюджета на 2025 финансовый год, представленный Министерством обороны Японии, сообщает газета «Санкэй».

Как отмечает издание, Министерство обороны намерено использовать эти дроны для поражения вражеских транспортных средств и катеров, представляющих угрозу. В рамках подготовки к тендеру были проведены испытания дронов израильского, австралийского и испанского произ-

водства. На приобретение этих ударных дронов планируется выделить 3,2 миллиарда иен (примерно 20 миллионов долларов). Кроме того, в проект бюджета включены средства на закупку других типов беспилотных летательных аппаратов. В частности, 41,5 милли-

арда иен (около 261 миллиона долларов) пойдут на приобретение крупных дронов для морского наблюдения, 4 миллиарда иен (25 миллионов долларов) - на корабельные дроны, а 1,2 миллиарда иен (7,5 миллиона долларов) - на транспортные беспилотники.

ПУЛЕМЕТ С ИСКУССТВЕННЫМ ИНТЕЛЛЕКТОМ

Подрядчик Пентагона Allen Control Systems (ACS) представил автономную роботизированную систему «Bullfrog», оснащенную искусственным интеллектом, для борьбы с небольшими дронами. Как сообщает издание Wired, испытания системы прошли успешно.

Генеральный директор ACS Стив Симоли отметил, что ключевой задачей разработчиков было создание полностью автоматизированного решения, способного эффективно уничтожать высокоскоростные беспилотные летательные аппараты.

«Bullfrog» представляет собой пример нового поколения вооружений, активно разрабатываемого военными. Например, в этом году армия США начала тестировать на ближневосточном полигоне робособак, оснащенных штурмовым оружием.

Как подчеркивают в ACS, «Bullfrog» намного дешевле в использовании по сравнению с гораздо более дорогими и сложными лазерными и микроволновыми системами. Остается убедить

Фото Allen Control Systems

заказчиков в том, что система полностью готова к автономному использованию, поскольку до сих пор существу-

ет жесткое требование - разрешение на открытие огня дает исключительно оператор.

ТАНК С ДВИГАТЕЛЕМ НА ВОДОРОДЕ

Южнокорейская компания Hyundai Rotem, подразделение концерна Hyundai, объявила о разработке танка с водородным двигателем. Новая боевая машина будет использовать технологию водородных топливных элементов, что обеспечит ему бесшумность и низкий уровень теплового излучения по сравнению с традиционными танками.

Фото Hyundai Rotem

Обычные танки, работающие на дизельных двигателях, отличаются высоким уровнем шума и ярким тепловым излучением, что делает их легко заметными для противника. Применение водородных топливных элементов позволит значительно повысить скрытность танка, снизив его звуковую и тепловую заметность. Кроме того, такая технология обеспечит танку более высокую мощность, увеличит его мобильность и улучшит характеристики при движении по бездорожью. Новый танк будет оснащен передо-

выми системами, включая технологию автономного вождения, встроенный дрон для разведки, а также мощную 130-миллиметровую гладкоствольную пушку. Для повышения защиты и скрытности конструкция танка будет выполнена из современных радиопоглощающих материалов, что затруднит его обнаружение радарными.

По заявлению Hyundai Rotem, серийное производство и поставки танков с водородным двигателем запланированы на 2040 год.

САМЫЙ БЫСТРЫЙ ПЛАВУЧИЙ МОСТ

Фото General Dynamics European Land Systems

Европейское подразделение американской компании General Dynamics передало Швеции систему плавучих мостов и паромов МЗ, предназначенную для переправы тяжелой военной техники, включая танки, через водные преграды.

Одним из ключевых преимуществ МЗ является высокая скорость развертывания. Например, во время учений НАТО «Анаконда» в Польше в 2016 году инженерным подразделениям Великобритании и Германии потребовалось чуть более 30 минут, чтобы построить 350-метровую переправу через реку Вислу.

Система МЗ состоит из отдельных

модульных плавсредств, внешне напоминающих катера. В воде они соединяются между собой, образуя устойчивый мост, способный выдерживать нагрузку тяжелой техники. Кроме того, эти модули могут использоваться по отдельности для транспортировки крупногабаритного оборудования.

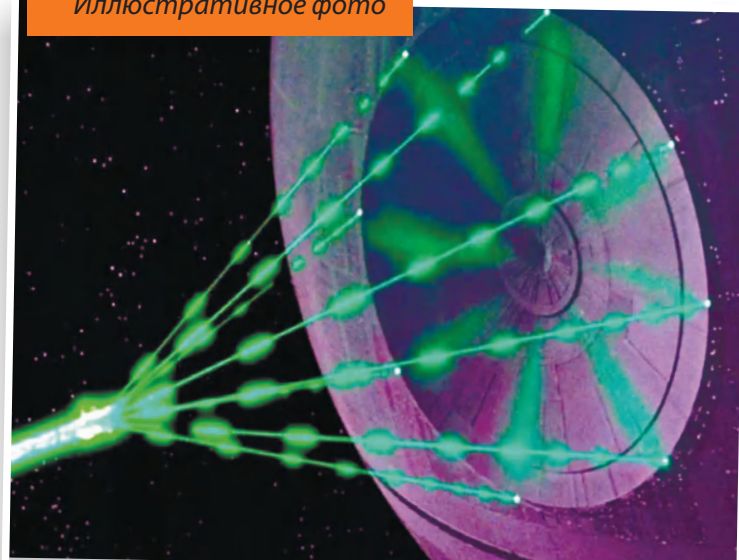
Быстрота развертывания и универсальность делают МЗ крайне

полезным в условиях современного боя. Система успешно функционирует в различных климатических и географических условиях, уже стоит на вооружении в ряде стран, включая Великобританию и Германию, и принимала участие в локальных конфликтах. Швеция стала очередным государством, решившим внедрить МЗ в свои вооруженные силы.

МИКРОВОЛНОВАЯ «ЗВЕЗДА СМЕРТИ»

Китайские ученые успешно завершили испытания экспериментального боевого микроволнового излучателя, работающего по принципу, напоминающему знаменитую «Звезду смерти» из «Звездных войн», сообщает издание South China Morning Post (SCMP). Ранее реализация подобной технологии считалась крайне сложной.

Иллюстративное фото

Новый тип микроволнового оружия позволяет синхронизировать и фокусировать электромагнитные волны в

одной точке, создавая мощный энергетический луч для поражения целей. Устройство включает в себя несколь-

ко разнесенных платформ, которые излучают микроволны, а затем собираются в единый направленный луч.

Одной из главных технических задач было достижение сверхточной синхронизации между платформами. Для этого время рассогласования нужно было сократить до 170 пикосекунд — значения, превышающего точность атомных часов, используемых в спутниковых системах GPS. Однако китайские инженеры смогли преодолеть эти трудности и создали рабочую систему, состоящую из семи излучателей.

По данным SCMP, испытания показали, что система может эффективно подавлять сигналы GPS и других спутниковых систем, а также успешно атаковать сразу несколько целей.

Для справки: «Звезда смерти» из вселенной «Звездных войн» представляла собой гигантскую космическую станцию, вооруженную суперлазером, способным уничтожать целые планеты. Ее размеры достигали 160 км в диаметре, а сложная структура состояла из 84 уровней с сотнями подуровней.

ҰЛЫ ЖЕҢІСКЕ - 80 ЖЫЛ

8

ЖАРАЛЫ ЖАУЫНГЕРДІҢ ЖАН СЫРЫ

Газетіміздің өткен аптадағы санында, яғни 24-ші қаңтардағы №3 (2170) шығарылымында Әбдіхан Жағыпаровтың 1943 жылы госпитальда жатқанда жазған жыр жолдарын жариялаған болатынбыз. Соның жалғасын оқырман назарына ұсына отырып жыр авторына қатысты аз-маз мағлұмат бергенді де жән көрдік.

Жағыпар Ділдабайұлы мен оның жары Рысалды Әмірқызынан 13 бала дүниеге келген екен. Көпшілігі жастай аурудан, XX ғасырдың басында қазақ халқының басына келген түрлі қиыншылық жылдары қайтыс болып, сол 13 баладан 3 перзент қана қалған. Олар: Әбдіхан, Сырғаш және Рәш.

Ұлы Отан соғысы кезінде Қарағанды облысы, Қарсақпай кентіндегі Жезқазған біріккен аудандық әскери комиссариатынан 1942 жылы 25 маусымда Оңтүстік Урал әскери округі Шұбаркөл әскери лагерлеріндегі 32-запастағы шаңғышылар полкіне аттандарылған 400 азаматтың тізімінде Әбдіхан атамыз 226-шы болып, ал қарындасы Сырғаштың жолдасы Наурызбаев Жұмабай (1905-1943 ж.ж.) 241-ші болып бірге аттанған екен.

Алғашқы дайындықтан кейін Әбдіханды артиллериялық даярлау бөліміне ауыстырған. Онда ол 1942 жылдың күзінде Дон өзені бойындағы шайқастарға кіріп, 1943 жылы 11 ақпан күні ұрыста жараланады.

Сәуір айында емделіп госпитальден шыққаннан кейін Курск иініндегі Ольховатка елдімекені төңірегінде 1943 жылғы шілденің 5 мен 18-і аралығында болған ауыр шайқастарға қатысады. Таңертең ұрысқа кірген 4 000 жауынгерден кешке 17 адам ғана қалған. Күн-түн тоқтаусыз жүрген ұрыстардың 12-тәулігінде жаудың кезекті артиллериялық атысынан жеті жерінен снаряд жарқыншағымен ауыр жараланады. Онымен қоймай, жарылыстан кейін топырақ денесін жартылай жауып қалады. Ес-түссіз жаралы күйде жатқанда «аян бергендей» болып ауылдағы інген түйе келіп, жанына шөгіп, Әбдіханға өркешіне мінуне ыңғай жасайды. Сол түйенің өркешіне мінуге ұмтылған шалажансар жауынгер өмір үшін арпалыса қозғалғанда топырақтың астынан шығып, есі кіреді. Мұны байқаған жауынгер серіктері жарақаттарын таңып, бірнеше жаралылармен қоса уақтылы санбатқа жөнелтуге ұлгереді.

Бұл арада бірнеше күндер бойына тоқтаусыз жүрген ұрыстарда жеке құрамы көп шағынға ұшыраған әскери бөлімнен елге «Отан үшін майданда қаза тапты» деген ресми хабарлама – «қаралы қағаз» кетіп те қалған екен.

Жалғыз ұлдың бұл хабарына кәрі ата-анасы қабырғалары қайысып, көңіл айтып, батасын жасаған елге ас-суларын беріп те қояды. Содан алыстағы малшы ауылдағы соғыс кезіндегі көңілсіз күндердің бірінде аңшылық қасиеті бәр әкесі Жағыпар Ділдабайұлы тамақ болар аң аулап, қарындасы Рәш үй шаруасымен әбiгерленіп жатады. Содан анасы Рысалды Әмірқызы биеісін сауып, месті киіз үйдің сыртына байлайын деп жатқанда көзі алыста шауып келе жатқан аттылы адамға түседі. Сондағы анасы өз естелігінде: «Бір адам атпен шауып келе жатып, қолы көтеріп, бірдеңе деп айқайлайды. Оны мен естімеймін. Аңтарылып қарап тұрмын. Бұл сорлы сонша неге айқайлайды, несіне жетісіп келе жатыр? «Қаралы» үйіге қарай отпен сонша шапқаны несі?» - деп көңілі қамығып тұрады. Содан шапқан аттылы жақындай бергенде: «Сүйінші! Сүйінші! Әбдіханнан хат келді!» деген дауысын анық естігенде анасының бүкіл бойы босап, қолындағы мөсі түсіп, төгіледі.

Хабаршының әкелген хатын қарындасы Рәш оқып береді. Сонда анасы: «Өлгенім тірілді! Өшкенім жанды!» – деп, жылап-еніреп, сүйіншіге үйдегі інген түйені жетектетеді. Хабаршы: «Ау, мөсіңіз төгіліп жатыр ғой!» дегенде барып қана есін жинап, месті көтеріп, белдеуге байлайды. «Қуанған да бір, қорыққан да бір!» деген сол екен» – деп еске алады екен.

Сол екінші рет алған ауыр жарақаттың салдарынан бірнеше госпиталь ауыстырған Әбдіханды біршамадан кейін емі аяқталмаса да 1944 жылы майданға қайта жөнелтеді. Бірақ ескі жаралары ашылып, дәрігерлік комиссия «соғысқа жарамсыз» деп танып, қайта емделуге бағыттайды.

Жеңіс сарбазы туған ауылына 1946 жылы оралып, еңбекке араласады. Шаңырақ көтеріп, ұрпақ өрбітеді. Қиын-қыстау жылдары азаматы азайып, шаруасы күйзелген елдің еңсесін көтеріп, халықтың жарқын болашағын құраған, бақытты бейбіт өмір алып берген майдангер ұрпақтың өкілі Әбдіхан Жағыпарұлы Ұлы Жеңістің 40 жылдығында бақиға жол тартқан.

<p>Ұлытаулық Бәрбасұлов Карим деген, Қаззақтан қасымдағы қалған солай. Атадан жалғыздыққа көнген басым, Дедім де көп жылдаым «сақта құдай!»</p> <p>Кідірмей бұл араға жүрдік ұрыс, Белгісіз кімнің соры, кімнің бағы-ай. Ұрысқа дәл кіруге келген кезде, Айырды Каримнен де мені тағы-ай.</p> <p>Көп жеттім, артиллерия адамы аз, Күз келіп қысылтанды өткен соң жаз. Қаззақтан бұвыр түгел қалғаны жоқ, Еркелеп бас ауырса қылатын нәз.</p> <p>Жетінші берді мені батриға-ай (батереяға), Жүгіред көңіл шіркін көп қиналған. Күміспек, Ишанбек пен Жаңғылды, Қағазда өттары бар осыарадан.</p> <p>Ішіне қалың ағаш барып кірдік, Көріңбейді адам түгіл ұшқан қарғаң. Сайлаубай, Төлен көрдім қос жетімді, Қабыл боп көздің жасы осы арадан.</p> <p>Октябрь мейрам өткен соң, Кіреміз ұрыс шамада-ай. Іштегі шерді шығардым, Жолығып Төлен балаға-ай.</p> <p>Ұрысқа кірдік сонымен, Дон өзені қалың тал, Мамонювка бөлімен, Жағалап жауды біз құдық, Тұрайекөл көлінен.</p> <p>Гинүар (январь) айы Жаңа жыл, Төлен өтті жалғаннан. Жаудың тиіп қол оғы, Өрт шығып күйірг көріңнен.</p>	<p>Елігін көзбен көргем жоқ, Соғыс болып сол күн түнімен. Жолдасынан естідім, Бірге жүрген мұрымен.</p> <p>Соғыстық тынбай жеті күн, Қатты шықпай дауыс үн. Жауды жөңіп біз алдық, Сегізінші біз бір түн.</p> <p>Жауды құып жеттік біз, Өзінің салған жолымен. «Қош Әбекө, сау бол!» деп, Қолымды алған қолымен.</p> <p>Бозбен бірге жармен, Арықпен семіз қоммен. Айрылға қыспай, Көбірек тұрдық сонымен.</p> <p>Жарықтық тұрған дүние-ай, Араласқан бармен. Жыласып зорға айрылдық, Бейнеті екен сорымен.</p> <p>Осымен Төлен жайы қалсын тұрып, Бұл жерден пибралда (февральда) кеттік жүріп. Жау қырып Төлен құнын алғаның, Ілгері жүрдік тағы жауды құып.</p> <p>Сайлаубай, Карим жолдас, Мұхамбетжан, Төленді айтқан маған бұлар біліп. Он бірі дивралдың (февральдың) дәл сол күні, Кариммен бір қалға келдік кіріп.</p> <p>Қалада қатты соғыс болып тағы, Күн бата маған да кеп тиді бір оқ, «Сен кеттің, мен қалдым» деп көлденеңдей, Көзіме елестейді дүние бoқ,</p> <p>Сол жерде оқ тиген соң қалдым құлап, Тіп келді қалмаға сыңсып жылап. «Оқ тиіп Жағыпаровке қалды» деген, Бір дауыс естелі қатты шықпап.</p> <p>Командир рудия [орудия] келді жетіп, Дірілдеп тұла бойы оқтап қорқып. Ол келіп көтере алмай тұрғанында, Көмекке старшина келді жетіп.</p> <p>Екеуі тік көтеріп үйге әкелді, Мен жаннан жатқаным жоқ үміт етіп. Кімді шешіп алып қарағанда, Тиіпті жүрек аман, тәсті жарып.</p> <p>Командир аққан қанды қолмен басып, Феніт [винті] жоқ, санитарды отыр тосып. Оқ қалған сыртқа шықпай сүбелікте, Барады тұрған жері жанға батты.</p> <p>Санбатқа әпаруға дайындалды, Пар атқа жайлап үстің шаңа жегіп. Күмісбек, Ишанбекпен төрт мұсылман, Әкелді қалғанымың бәрін жиып.</p> <p>Жаралы екеу болып санбат келдік, Жолдастар қаза берді жасын төгіп. «Әбдіхан сен қорықпа, жараң жеңіл!» Дегі айтты жарамызды доғдыр көріп.</p> <p>Жараны он бес минут болды байлап, Шопыр да машинасын тұрған сайлап. «Түкпш [Тажелый] мынау іштен жаралы» деп, Қойыпты жоғарыдан орын жайлап.</p> <p>Жыйылды бағыт үйге жеткізуге, Шопыр да машинаны келеді айдап. Не керек жолда жүрдік он бір сутка, Санитар ішімізде жара байлап.</p> <p>Машина солқылдатып соққанында, Қан шығып, жанға батып, қызыл қайнап. Бір городке Нови капер [Новохоперск] әкеп салды, «Жазатын ішкі рана осы орын» деп.</p> <p>Он күнде аппаратқа болад деді, Еберей түсі қара бір доғдыр кеп. Сол айтқан күндерінде оқты алды, Сүбеден жан тимеген қайшы салып.</p> <p>Сымбатты әбейғанды ақ сур қатың, Қынады өтпес қайшы қолына алып. «Тауекел не де болса бір өлім» деп, Мен жаттым бір Алланы кәуліме алып.</p> <p>Өтпейтін қайшыменен қынап жаңды, Мұңайып қыздар тұрды сүртіп қанды. Тез жазып сол жараны доғдыр врач, Екі айда комиссия құрып салды.</p> <p>Бұл жерде жолыққаным Зубайрахан, Өркімге жалғыз Алла паналаған. Әпрел [апрель] он бірінде «жарамды» деп, Тағы да жолға салды екіталай.</p> <p>Ауыр іс тағы түскен Әбдіханға-ай, Ұрысқа жіберген соң бұдан тағы-ай. Ұрысқа «передовой» жүріп кеттім, Дедім де жалғыз Алла пана дағы-ай.</p> <p>Осыдан «передовой» келдім жетіп, Шегініп қалған екен немес кетіп. Снаряд оқ аралас атуменен, Барады қызықты күн бәрі өтіп.</p> <p>Май, июнь оборонда екі ай тұрдық, Оқ атар траншея мен қазып құдық, Июльдің бесі күн – басталды ұрыс, Қашаннан неміс иттің пейлі бұзық.</p>
--	--

Қамығып хатты сол күн жаздым үйге, «Ей Алла, көз болам деп қандай күйге». Дірілдеп көңіл шіркін орыңқтайды, Ұрысқа шығатынды біліп түмде.

Снаряд ызылдайды, оқ шыпылдап, Дірілдеп бағанасын тартты бие. Около төрт мың адам ұрыс аштық, Он жеті адам қайтты кешке бізде.

Ұрыста болдым содан он екі күн, Атыстық демалыс жоқ күні мен түн. Өліктен аяқ басар ашық жер аз, Ұйқы жоқ, ыстық шілде, шықпайды үн.

Июльдің он сегізгі соғыс қатты, Аямай жауыз неміс оқты атты. Жаралы жеті жерден аскол [осколок] тиіп, Әбдіхан Алла сақтап, құлап жатты.

Көз көрген сау-саулапат жолдастарым, Мылтықтан ласел [носилка] қылып алып тартты. Бір Алла біз ғәріпті сақтаған соң, Санитар санбат жаққа әкеп қайтты.

Санбатқа көп ұзамай әкеп салды, Бірі боп мен де жаттым болып көптің. Ыңырсып, ыңқылдаған талай сабаз, Көз көріп, өзімді-өзім шүкәй еттім.

Болғанда сағат сегіз көмек берді, Тіоі қиын екен өшерттің [очередьтің]. Қыындық бәрі келіп, басым орнап, Сол күні бәрін көрдім қасіреттің.

Бұл орын көп ұстамайд жарақатты, Машина дайын тұрған алып тартты. Солқылдап тас жолмен сүргенінде, Ес кетіп, жарақатым жанға батты.

Ыңырсып көзді жұмып жата алмаймын, Жан шіркін мұнша неден болдың тәтті? Өз денең өзіңе ауыр, көтере алмай, Құс мамық жамбастағы тиеді қатты.

Жүрекке ас батпайды бой тітіреп, Бәрінен шыбын жаңық болып тәтті. Сурайды сағат сайын қал жайымды, Дайын ғып тамақ әкеп, түрлі тәтті.

Үш күн боп бұл арадан тағы жүрдік, Тоқтатпайды болған ауыр жарақатты. Жаралы жан қалған соң Алла сақтап, Білдіріп тірілік үйге жаздым хатты.

Станция Золотухин деген жерден, Тағы да поезбенен алып тартты. Үкімет төбесің қандай жақсы, Поэзы үйден артық болған бапты.

Ел шіркін еске түсу хабарда жоқ, Бәрінен шіркін жаңық болып тәтті. Күмістің реңіндей айыратын, Поэзы үйден артық қандай бапты.

Ел шіркін еске түсу хабарда жоқ, Бәрінен шіркін жаңық болып тәтті. Күмістің реңіндей айыратын, Поэзы үйден артық қандай бапты.

Ет кесу өтіңізден оңай емес, Жасаған апараты [операция] жанға батты. Бес күн боп бұл арадан тағы кеттім, Уфаға БАССР алып тартты.

Бұл дағы атақты горт [город] сондай керім, Госпиталь толып жатыр бөлім-бөлім. Лайықты бізге бірін ұсынған соң, Орнығып осы араға шегім бөлім.

Елестеп көңілде аз қуаныш бар, Алыста емес қандай мекен жерім. Хат жазып елден хабар алғандым, Жақын тұр осы араға туған елім.

Хат пенен телеграмма қабат беріп, Көңілім орныққандай алдым демім. Хат жаздым туған-туыс жөжәқтарға, Хабар бер ұмытпаған дедім бәрің.

Орнығып екі-үш айдай болармын» деп, Оқиға бастан өткен жаздым беріп. Ұйқы мен тамақ ішу қалдым емес, Қыналып ыңырсымайын шыбын жаңым.

Тамақ көп, бағым құшті, орын жайлы, Не керек дайын болай, тұрсаң бәрі. Врач сәгат сайын қарап тұрады, Ауруың не боп жатыр, қандай халың.

Көпшілік ауру бағу оңай емес, Қабағын шығармастан табанд бабын. Ауруды сауықтырып адам қылмақ, Жаздырып денендегі оқтың зарын.

Сөзім көп ойға алған жаза берсем, Оң қолмен қарындаштық соңына ерсем. Жалғасын тағы келіп жіберермін, Өзірше осы хатым бара берсін.

Аз күнгі бастан өткен машихаттың, Сақтаймын көңіліме айтпай несің. Арман сол көңілдегі ойға алған, Семья, ата-анамды аман көрсем.

Қорқамын үмітпен хабар алмағанға, Бауырым Рәш, Сырғаш қайда жүрсің? Көкесі бірге туған алдында жоқ, Көтеріп көңілдерін қайтіп күлсің.

Сырт бүтін, іші түтін жүрген болар, Сыр білмес сыртқы тосын қайдан болсын. Оларға басшы болып ақыл айтар, Ата-ана алдындағы тірімісің?

Кеуліңде еш арманы қалмас еді, Алдында тірі жетіп мен бір жүрсем. Ажалға Алла тағала сабыр етіп, Құлым деп мен ғәріпке тілек берсең.

Бір Алла мен ғәріпке берген тілек, Ет арып, жіңішкерді қолда білек. Әкешім алдарында тірі болса, Шаруасын кетпес еді-әу ешкім билеп.

Мен жүрмін болса дағы Отан үшін, Бір Алла босатпаса етіп себеп. Қолында Сырғаш, Рәш әкейде жоқ, Анашым отыр ма алде болып кебек.

Құдай-әу мен ғәріпті босатқасын, Басуға аяқ келді ақсай демеп. Ас бөтпайды жүрегіме, тұн ұйқы жоқ, «Ай жат» деп доғдыр врач алде не дейді.

Осымен өнді аяғың жоқстаймын, Өленді жаздым аулап көңіл жайын. Пенделік біз күнәяр айтамыз ғой, Жазуы болар ақыр бір құдайдың.

Айырған аз күн бейнет, бұйырған дам, Бауырлас туысқан мен жақымынан. Болмады бір күнгідей көрген бейнет, Жеткерсе Ақ тағала ақырынан.

Уфадан алты айдан соң кеттім тағы, Жігіттің тіршілікте Алла жағы. Қаншама қиыншылық көргенменен, Жар болса жаратушы ердің бағы.

Уфадан шығып бардым Ұландыға (Улан Удэ), Саналмай, сіра, менен күн қалды ма? Уфадан Ұландыға жіберген соң, Өзімді тағы жолға үйғардым да.

Ұланды барып түстім он бір күнде, Әрі ойшып, әрі шешен мен бұл күнде. Түс көріп неше түрлі бұл сапарда, Жордым жетермін деп жақсы күнге.

Ұланды барғаннан соң үш ай жаттым, Жібермейді, көзім жетті бұл да үйге. Доғдыры қатқан қара қатын екен, Білмеймін көз боламын қандай күйге.

Госпиталь мекен еттім тоғыз айдай, Бәрін де шешетұғын бір құдай-ай. Кідіртпей тағы фронт аттандырды, Гвардия болмаған соң орын мұндай.

Бұл ара аттандырды жара жазбай, Қыс өтіп шыққаннан соң тірі жазға-ай. «Жазылмай жара қалай жазасың?» деп, Айтуда біз ғәріпте шамда бар ма-ай?

Бұл жерден жүретұғын жалғыз өзім, Естімін осылай деп айтқан сөзің. Гвардия шашты [часті] Горьки қаласында, «Барасың – деді – жалғыз соған өзің!».

Жиырма екі күн берді жетіме, Айтқан соң тура менің кетіме. Бет алып тағы фронт жүргеннен соң, Қиын жол бұл да маған секілденді.

Бұл городтан фронт болып шықтым жолға, «Бір Алла сапарымды – дедім – оңда!».

«Мен жалғыз, құдай жалғыз» дедім дағы, Документ кетім жүріп алып келдім.

Жол жүрдім поезбенен он екі күн, Өн салып, зарлы күймен шығарып үн. Горькидің қаласына келіп түстім, Апрель он үшінші келетін түн.

Он үш апрельдің көлдім шашты (часті), Шерменде өткен Алла барлық жасты. Әрине гвардияны көп ұстамайд, Кийінген маршбойға [маршевая рота] келіп қосты.

Он төрті апрельдің жүрдік ұрыс, Жолдасым жаңындағы бәрі орыс. Сақтылдап шагом маршты жүргенімше, «Жазарың маршбойға – дедім – дұрыс».

Ұрысқа бұдан жүріп жеттік барып, Жатқанда «Западный» [Западный фронт] қары еріп, Жарамды, жарамсызды айыруға, Аралап комиссия келді көріп.

Көзімен комиссия көргеннен соң, Шығарды «Жарамсыз!» деп мені бөліп. Жарамсыз тоқсан жеті адам болып, Қалаға Қаржол [Харьков] деген түстік келіп.

Орнығып бұл қалада тұрдым содан, Наны мен суын ішіп бар бұйырған. Орнығып бір орында тұрғанан соң, Жиллеп хатта келді жан бауырдан.

Хат жазған жилетіп тынбай шора, Мал көп жел асқап жазада Сарысу тала. Жағдайым бұл қалада жақсы жүрдім, Жаратқан жалғыз Алла болмай пана.

Осындай жақсы күнде жүргенімде, Ашылып екі ай жаттым ескі жара. Тоғыз май айының соғыс тоқтап, Жақсылық қуанышпен болды және.

Жақытпен осы бір жүз он бес ауыз, Қабықты бұл сөзімде бар ма қуыс? Соғысқан бес жыл бойы демін алмай, Осылай аяқталды неміс жауыз.

Уфа қаласындағы госпитальда жарақатпен жатқан Жағыпаров Әбдіханның өлеңі 1943 жылғы 7 қарашада басталып, 1945 жылы аяқталған

Сөз соңында...
Соғыс кезінде түрлі аласапыран жағдайда сарбаздарды уақтылы есептеп, түгендеу, мәліметтерді толық жинау, тіпті жерлеу де қиын болғаны белгілі. Осы күнге дейін боздақтарын іздеген әулеттер мен отбасылар әлі де бар. Тағдыры 80 жылдан кейін де анықталып жатқан сол батыр ұрпақтың жауынгерлері де бар.

Осы өлеңде аталған жауынгерлер туралы Жезқазған біріккен аудандық әскери комиссариатының әр жылдардағы мәліметі:

Қасқабаяв Мұхамбетжан 1919 ж.т. – 1942 жылғы желтоқсанда «хабарсыз кеткен».

Сержант Оралбаев Карим 1923 ж.т., бәлімше командирі - 1943 жылғы желтоқсанда «хабарсыз кеткен».

Жақыпов Күмісбек 1912 ж.т. – 1943 жылғы желтоқсанда «хабарсыз кеткен».

Жақыпов Ишанбек 1915 ж.т. – 1943 жылғы желтоқсанда «хабарсыз кеткен».

Наурызбаев Жұмабай 1905 ж.т. – 1943 жылы желтоқсанда «хабарсыз кеткен». Ал расында туысқан інісі Жараспаев Досымбек [1918-1989 ж.] өз қолымен ұрыста қаза болғанда жерлейді, бірақ өзі де бір жақ бетін оқ жұлып, ауыр жараланып, бөлім басшылығына мәлімет берілмей қалады.

Жанайдаров Қасымбек 1922 ж.т. – 1944 жылғы мамырда «хабарсыз кеткен».

Қарашолақов Қасымбек 1905 ж.т. – 1943 жылғы наурыз-да «хабарсыз кеткен».

Саркеев Төлен 1923 ж.т. - 1944 жылғы мамырда «хабарсыз кеткен». Ал осы өлеңде 1943 жылы қаңтарда ұрыста қаза болғаны айтылады.

Таукебаев Сайлаубай 1905 ж.т. - 1943 жылы тамызда «хабарсыз кеткен».

Бәрбасұлов Карим – мәлімет табылмады.

Зубайрахан – мәлімет табылмады.

ҚР Қорғаныс министрлігінің тапсырысы бойынша шығады

Меншік иесі: «ГИС Әскери Медиа» ЖШС

Шығарушы редакторлар **Тимур АУБАКИРОВ** **Ерлібай ҚАДЫРБАЙ**

Тілшілер: **Рима ӘБЕУОВА** **Нариман ДЮСЕНОВ** **Марат ЖҮНИС-БЕК**

«Шығыс» ӨңК аймақтық тілші **Алуа ИСКАКОВА**

«Астана» ӨңК аймақтық тілші **Фархат КИНЖИТАЕВ**

Дизайнер **Адил ШЕРИМБЕТОВ**

Корректорлар **Сымбат НҰРХАЙДАРОВА** **Наталья ВАРНАВСКАЯ**

Газет «Сарбаз» деген атаумен 2007 жылдың 2-тамызынан бастап шығады. ҚР Инвестициялар және даму министрлігінде 2015 жылдың 30-сәуірінде тіркелген, куәлігі №5340-Г Авторлардың пікірі редакцияның көзқарасымен әрқыз сәйкес келе бермейді. Қолжазба мен фотосурет рецензияланбайды және кері қайтарылмайды. Редакция автор материалын мазмұнын сақтай отырып өңдеуге, қысқартуға құқылы. Газет жұма күні шығады. Бағасы келісімді.

Редакцияның мекенжайы: ҚР, 010000, Астана қ., Есіл ауданы, Космосол тұрғын алабы, Домаляқ ана көшесі, 11 үй. Вебсайт: www.sarbaz.kz Тел/факс: 8 702 712 36 70 E-mail: INF@SARBBAZ.KZ Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында басылып шығады. Алматы қаласы, С.Мұқанов көшесі, 223-Б Көлемі 3 Б. т. Офсеттік басылым. Индекс 604204 Таралымы 473 дана Тапсырыс №4

 facebook.com/sarbaz.kz

 instagram.com/sarbaz.kz

 vk.com/sarbaz.kz

 twitter / @SarbazKz